

VÝBĚR TÉMAT Z ANALÝZY VYUŽÍVÁNÍ RVP A ŠVP V ZÁKLADNÍCH UMĚLECKÝCH ŠKOLÁCH

Analýza využívání RVP a ŠVP v základních uměleckých školách

Tematická zpráva

2024
2025

Základní umělecké školy mají v českém vzdělávacím systému unikátní postavení. Nabízejí systematické, dlouhodobé a široce dostupné vzdělávání v oblasti hudebního, výtvarného, tanečního a literárně-dramatického umění. Český model základního uměleckého vzdělávání nemá v mezinárodním srovnání přímou obdobu a představuje významný nástroj podpory talentu, rozvoje estetického citění a kultivace osobnosti dětí a mládeže. Právě proto je důležité průběžně sledovat, jak školy s kurikulárními dokumenty pracují a jaké podmínky k tomu potřebují.

Tematická zpráva České školní inspekce zkoumá, jak základní umělecké školy (ZUŠ) v Česku pracují s rámcovým vzdělávacím programem (RVP) a školními vzdělávacími programy (ŠVP). Analyzuje například, jaká jsou očekávání ředitelů, učitelů, žáků a jejich zákonných zástupců vůči současné podobě kurikula, jaké problémy se v praxi objevují či jaké změny by mohly přispět ke zlepšení kvality vzdělávání v základních uměleckých školách.

Zjištění tematické zprávy vznikla na základě rozsáhlého dotazníkového šetření, do něhož se zapojilo 519 škol, více než 5 000 pedagogů a přes 6 000 zákonných zástupců žáků. Díky široké účasti respondentů poskytuje zpráva ucelený pohled na klíčové otázky související s využíváním kurikulárních dokumentů v praxi, na bariéry, které školy při práci s RVP a ŠVP pocítují, i na návrhy možných změn, které by mohly vést k modernizaci a zkvalitnění uměleckého vzdělávání v Česku.

1

POŽADAVEK NA JASNĚJŠÍ DEFINICI CÍLŮ ZÁKLADNÍHO UMĚLECKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

Přibližně pětina ředitelů (konkrétně 19 %) vnímá potřebu zpřesnit a rozšířit cíle základního uměleckého vzdělávání. Ředitelé zdůrazňují, že kromě rozvoje uměleckých dovedností by mělo vzdělávání více akcentovat také osobnostní a psychosociální rozvoj žáků: rozvoj empatie, schopnosti zvládat tlak, týmovou spolupráci, zvládání stresu a sebereflexi. Tato rovina je obzvláště důležitá pro žáky směřující na konzervatoře či do uměleckých profesí.

2

POTŘEBA ÚPRAVY KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ

Více než třetina ředitelů (36 %) požaduje revizi klíčových kompetencí tak, aby lépe odrážely specifika uměleckého vzdělávání a zároveň byly v souladu s ostatními stupni vzdělávání. Ředitelé volají po rozšíření o digitální kompetence, kompetence k učení, sociální, kulturní i umělecké kompetence. Podle jejich názoru jsou klíčové kompetence v ZUŠ podchyceny nedostatečně.

3

NEJASNĚ VYMEZENÁ MULTIMEDIÁLNÍ TVORBA

Více než třetina ředitelů (36 %) žádá podrobnější a praktičtější vymezení multimediální tvorby v RVP. Část ředitelů uvádí, že stávající definice multimediální tvorby je buď příliš svazující, nebo pro některé školy a obory nevyužitelná. Objevují se i návrhy na možnost zařazení multimediální tvorby jako samostatného oboru nebo povinně volitelného předmětu.

4

NEDOSTATEČNÉ VYUŽÍVÁNÍ ŠVP V PRAXI UČITELŮ

Zatímco většina ředitelů považuje školní vzdělávací program za důležitý dokument a pravidelně s ním pracuje, mezi učiteli je situace odlišná. Pouze 43 % učitelů uvádí, že se ŠVP pracují opakovaně během školního roku. Přibližně 14 % učitelů dokonce označuje ŠVP za dokument, který pro jejich každodenní práci nemá význam. Tento nesoulad signalizuje rezervy v implementaci ŠVP na úrovni každodenní pedagogické praxe a ukazuje na potřebu lepší podpory učitelů při práci s tímto dokumentem.

5

PROBLEMATICKÉ FORMULACE OČEKÁVANÝCH VÝSTUPŮ A RÁMCOVÝCH UČEBNÍCH PLÁNŮ

Přibližně 26 % ředitelů vnímá potřebu zpřesnit očekávané výstupy v jednotlivých uměleckých oborech a upravit rámcové učební plány. Kritizují například složitou strukturu časových dotací, nejednoznačné vymezení minimálních a maximálních hodin či komplikace při zavádění kolektivní výuky v některých oborech.

6

NEUJASNĚNÁ PODPORA ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

Téměř třetina ředitelů (30 %) upozorňuje, že je slabě zpracované RVP základních uměleckých škol pro podporu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami – žáků s různými zdravotními, vývojovými či psychickými obtížemi či mimořádným nadáním. Častým problémem je slabá spolupráce s poradenskými zařízeními, kdy jejich doporučení nereflektují specifika uměleckého vzdělávání. Problematická je také nízká připravenost učitelů ZUŠ na práci s různorodou skupinou žáků, zejména v oblasti speciální pedagogiky i pedagogiky nadaných.

7

NEDOSTATEČNÉ VYMEZENÍ PRÁCE S MIMOŘÁDNĚ NADANÝMI ŽÁKY

Přibližně 28 % ředitelů zdůrazňuje nutnost věnovat samostatnou pozornost vzdělávací práci s mimořádně nadanými žáky. Největší komplikace vnímají v diagnostice nadání v uměleckých oborech, s níž mají pedagogicko-psychologické poradny omezené zkušenosti. Chybí také systémová doporučení, jak mimořádně nadané žáky dále rozvíjet, podporovat při účasti na soutěžích a při přípravě na navazující studium jako jsou konzervatoře. Potřeba je lépe definovat individuální vzdělávací plány či možnosti rozšířené výuky.

8

NESPOKOJENOST S ORGANIZACÍ SOUTĚŽÍ A PŘEHLÍDEK

Více než dvě pětiny učitelů (42 %) vyjadřují nespokojenost s organizací soutěží a přehlídek, konkrétně s pravidly stanovování porot a zkušebních komisí. Cítí potřebu větší profesionalizace a objektivizace těchto hodnocení.

9

SLABÁ SPOLUPRÁCE S KONZERVATOŘEMI A STŘEDNÍMI UMĚLEC-

Spolupráci s navazujícími školami považuje za nedostatečnou 40 % ředitelů a 33 % učitelů. Ředitelé i pedagogové vidí potenciál v rozvoji spolupráce v rámci pedagogických praxí i v přípravě žáků na talentové zkoušky.

10

NARŮSTAJÍCÍ DŮRAZ NA WELLBEING ŽÁKŮ A JEJICH DUŠEVNÍ ZDRAVÍ

V oblasti ZUŠ sílí potřeba věnovat se kromě odborného vzdělávání také wellbeingu žáků. Do popředí se dostávají témata artefietiky, muzikoterapie, arteterapie či práce s psychickou pohodou žáků, což by mohlo být nověji reflektováno i v RVP.

ZÁVĚR A DOPORUČENÍ

Zjištění tematické zprávy ukazují, že rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání v současné podobě potřebuje v řadě oblastí aktualizaci, zpřesnění a doplnění. Významnou výzvou zůstává především nedostatečná implementace ŠVP do každodenní praxe učitelů, neujasnění vymezení cílů a klíčových kompetencí, nejednotné pojetí očekávaných výstupů a chybějící jasná pravidla pro práci s multimediální tvorbou, která potřebuje rozpracovat a systematicky vymezit. Tedy jasně definovat její postavení v systému uměleckých oborů, možnosti organizačního zařazení (průřezová oblast, volitelný předmět, případně samostatný obor) a konkretizovat očekávané výstupy v této oblasti.

Výraznou podporu vyžaduje také oblast práce s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a mimořádně nadanými žáky, včetně potřebného metodického zázemí a podpory poradenských zařízení.

Nashromážděná data poukazují na potřebu lepší systémové spolupráce základních uměleckých škol s konzervatořemi a středními uměleckými školami, revize pravidel soutěžního systému a klade důraz na větší podporu wellbeingu a duševního zdraví žáků. Řada zjištěných oblastí přináší podněty pro promyšlené změny v rámci probíhající revize rámcového vzdělávacího programu. Na základě zjištění tematické zprávy se doporučuje:

Česká školní inspekce doporučuje také posílit spolupráci základních uměleckých škol s konzervatořemi a středními uměleckými školami, věnovat zvýšenou pozornost wellbeingu žáků a jejich duševnímu zdraví, zkvalitnit pravidla organizace soutěží a přehlídek včetně složení porot a zkušebních komisí a podporovat systematickou komunikaci škol s rodiči o možnostech podpory žáků a individualizace vzdělávání.